

Betänkandet SOU 2018:44 Möjligt, tillåtet och tillgängligt

Transportstyrelsen yttrar sig över rubricerat betänkande utifrån rollen som upphandlande myndighet. I vårt yttrande har vi inte utrett eller tagit ställning till hur transportsektorn som helhet påverkas av utredningens förslag, eller om det i övrigt finns kopplingar till vår roll som tillsynsmyndighet.

Sammanfattning

Transportstyrelsen anser att syftet med utredningen är gott, men bedömer att det finns risk att man missar målet att skapa praktisk förenkling. Det är stundtals svårt att se en tydlig koppling mellan de föreslagna förändringarna och en förenkling i det praktiska arbetet och det framgår inte tydligt på vilka sätt utredningens målsättningar och föreslagna arbetssätt förhindras av nuvarande lagstiftning.

Transportstyrelsen vill lyfta att det är viktigt med ett utifrån och inperspektiv, dvs. att fokus ska ligga på att förenkla för leverantörer och behovsägare, snarare än på personer som dagligen arbetar med, och är insatta i, inköpsprocessen ur ett upphandlarperspektiv. Myndigheten anser med anledning av detta att det kan finnas en fara i att genomföra förenklingar som består i att en reglering tas bort ur lagtexten, men ändå gäller.

Transportstyrelsen anser att det finns anledning att utreda om det snarare är färre och standardiserade arbetssätt, än ytterligare valmöjligheter, som kan leda till förenkling av de offentliga inköpen. Särskilt bör lyftas att det de senaste åren redan har skett flera delvisa förändringar av lagstiftningen, vilket har skapat förändrade arbetssätt och särreglering inom vissa områden.

Transportstyrelsens synpunkter

Del 1 Enklare och flexiblare upphandlingsregler

Transportstyrelsen delar inte utredningens uppfattning att de föreslagna förändringarna i lagstiftningen leder till ett ökat utrymme för upphandlande myndigheter, eller till tidsbesparing för myndigheter eller leverantörer. Flera av förslagen bygger på språklig och strukturell förenkling av lagen, men ger sannolikt ingen ytterligare effekt, eftersom det främst är regler som på ett eller annat sätt kvarstår, men som istället framgår av annan reglering, eller ”är självklarheter”.

Transportstyrelsen ser en risk för att utredningen lite för lättvindigt avfärdar problematiken som beskrivs på sidan 165, dels att färre regler leder till mer oskrivna regler och praxis som blir ännu mer svårtillgänglig och dels att det försvårar för leverantörerna om alla myndigheter börjar göra på olika sätt. Det är relevanta argument, som vi inte bedömer uppvägs av de förslag som utredningen lämnar, såsom standardisering av annonsformulär, nätverk, dialog m.m.

De förenklingar som föreslås blir av nödvändighet kraftigt begränsade av de grundläggande principerna och de grundläggande skyddsreglerna för leverantörer. Transportstyrelsen ser på grund av detta en risk för att en förändrad lagstiftning i sig innebär en ökad komplexitet, som inte vägs upp av förändringarnas ökade flexibilitet. Ett förenklat förfarande ett urvalsförfarande, eller en konkurrenspräglad dialog kan enligt myndigheten redan idag anpassas efter specifika behov och de möjliggör redan idag dialog och förhandling där detta är lämpligt.

Transportstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om uttrycklig möjlighet till komplettering och förtydliganden genom dialog i upphandlingar, vilket sannolikt leder till förenkling för såväl köpare som leverantör och till bättre affärer.

Transportstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att förenkla direktupphandlingar samt att direktupphandlingsgränsen anges som en fast summa. Myndigheten anser också att förslaget om täckningsköp är bra och ett viktigt steg för att minska de negativa effekterna av en överprövning.

Transportstyrelsen är tveksam till utredningens förslag om att en annonsering ska innebära att inköpet inte längre är att anse som en direktupphandling. Å ena sidan stämmer det att man vid annonsering frångår vad direktupphandling normalt sett innebär, men å andra sidan är en annonsering ett bra sätt att skapa en sund konkurrens. Transportstyrelsen annonserar idag en del upphandlingar av lågt värde, när det anses kunna ge bra förutsättningar för en god affär. En sannolik effekt av förslaget är att

myndigheten skulle välja att konkurrensutsätta i mindre utsträckning än i nuläget, vilket kan ge en negativ effekt för såväl affären som för leverantörsmarknaden.

Del 2 Vissa regler om överprövningsmål

Transportstyrelsen är tveksam avseende förslaget att införa ett processkostnadsansvar. Utredningen tar på ett bra sätt upp såväl fördelar som nackdelar med förslaget, men vi kan inte se att det är klarlagt att förslaget verkligen leder till ett minskat antal överprövningar. Utredningen anger att det är sannolikt, men anger även att förslaget kan innebära ökad möjlighet för leverantörer att ta tillvara sin rätt.

Transportstyrelsen vill lyfta att det för myndigheten inte är antalet överprövningar som är problematiskt, utan den negativa effekt som överprövning och risken för överprövning ger. Fokus bör därför ligga på att förenkla och förkorta överprövningsprocessen, samt att mildra de negativa effekterna av en överprövning.

Transportstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om ansökningsavgifter i överprövningsmål.

Detta ärende har beslutats av generaldirektör Jonas Bjelfvenstam och överdirektör Anita Johansson. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog ekonomidirektör Mats Ringqvist, enhetschef Kristina Portugués och jurist Anna Englund, den senare föredragande.